

aritmetiko preprečijo grozeči porast delavskih glasov in mandatov, ki bo šel predvidoma v glavnem na njihov račun. Kajti program iz l. 1936 je med množicami volilcev še danes živ ter bodo pri prihodnjih volitvah verjetno dale zaupnico tistemu, ki se je za njegovo izvrševanje najbolj vneto potegoval, to so pa bile delavske stranke.

Obstoj Daladierove vlade in njena s francoskimi interesi neskladna politika je tedaj dokaz nepopolnosti meščanske demokracije, njene nedoslednosti in dejstva, da je v marsičem le navidezna. Resnično, popolno demokracijo v svetu bo uvedel šele delavski razred, ki bo poleg pravnih neenakosti, ki jih je deloma odpravilo že meščanstvo, uvedel tudi socialno enakost in odpravil z odpravo razredne družbe vse socialne neenakosti. Pri tem delu stoji v prvih vrstah danes ravno francosko delavstvo, ki stoji na čelu borbe svetovnega proletariata za lepšo bodočnost delovnega človeštva.

IZ SLIKARSTVA IN KIPARSTVA

K. DOBIDA

BRATA VIDMARJA

Še vselej kadar sta razstavila brata Vidmarja, Drago in Nande, zmerom sta presenetila gledalce. Navadno je bilo vse, kar sta pokazala novega, tako bistveno nasprotno prejšnjemu in tako novo, da si komaj prepoznal tvorca. Nove šole in manire so našle v obeh bratih-slikarjih nenavadno dovezetna pristaša, da se zdi, če pregledujemo njun razvoj, kakor da motrimo postanek in razvoj vsega sodobnega slikarstva zadnjih desetletij. Ta vplivanost gre ponekod tako daleč, da so v njunem delu opazni celo različni vplivi hkrati. In vendar navzlic spočetka skoraj nerazumljivemu menjavanju izraznih načinov njune razstave niso brez privlačnosti, saj kažeta oba tolikšno voljo in tako strastno hotenje, povzpeti se do zadnjih vrhuncev, da vzbujata že to prizadevanje samo odkrito spoštovanje.

Septembra, ko je bila na velesejmu velika splošna razstava, ki bi bila brez »Neodvisnih« popolnoma propala, sta tudi brata Vidmarja odprla lastno razstavo v Jakopičevem paviljonu. Med letošnjimi umetnostnimi prireditvami je bila vključena problematičnosti gotovo ena najzanimivejših, to pa zato, ker je še razločneje razkrila, da sta na prelomu. Že zadnja razstava leta 1936 je pokazala očiten preobrat: od prvotnega ekspresionističnega izhodišča sta se začela nagibati v naturalistično smer, sprva k novi stvarnosti, pozneje pa v pravi realizem. To spremembo je posebno jasno opaziti v izbiri motivov. Prevladovati je začela priroda, glavni poudarek se je premaknil v pokrajinarstvo s človeško štafažo. Osrednja postava jima je postal delavec in kmet, oboje gledano skozi nekam socialno programsko lečo. Tudi v tehniki oblikovanja se je brž opazila nova smer. Prejšnje stremljenje po kar najdoslednejši plastičnosti in slikanje v hladnih ton-

* Prvi del članka do »Trojice« ni moglo uredništvo lanske leto zaradi posebne češke številke priobčiti. (Op. ur.)

skih ploskvah je ponehalo. Pojavlja se že pri obeh kult barve, pažnjo posvečata enotni kompoziciji, zakonom anatomije in perspektive.

Naglašena socialna motivika, ki je na njuni zadnji razstavi rodila venec prizorov iz delavskega življenja z vsemi senčnimi stranmi, se je deloma umaknila podobam kmeta pri poljskem delu. Tod ni več toliko tendenčnosti, katero zahteva napačno pojmovana »proletarska« umetnost, niti grobosti in realizma, ki se pri tej snovi sam ponuja. Zdi se, da je novo gledanje in oblikovanje kmetškega dela izliv notranje potrebe slikarjev in plod dolgoletnega izkustva v vaški sredini. Zato zadeneta v teh kmetških prizorih pogostoma na toplo, iskreno zvenečo struno.

Od obeh bratov je Drago bolj enoten, bolj razumen v komponiranju in tudi v barvi tenkočutnejši. Kot kolorist je očitno bolj nadarjen od brata. To kažejo njegove na en ton lepo ubrane pokrajine, ki so znatno boljše od mestnih vedut, ki jih je nekaj pokazal z motivi iz Ljubljane in Celja. Čeprav je njegova barva izrazito irealna in je vse pojmovanje nekam suho, je vendar učinek dosti intimen, miren in ponekod prav žlahten. Manj dovršenosti je v risbah s tušem, ki so slikarsko pojmovane, a precej trezne in hladne. V linorezih oblike ekspresionistično pretirava.

Bolj naraven in neposreden je Nande Vidmar, zato pa v kompoziciji preobložen, nejasen in razbit. Barve polaga brez pomisleka drugo poleg druge, ne glede na skupen učinek, da slika kar trepeti. Izbira svetle, tople barve, ki učinkujejo bolj živo, pa tudi nemirno, ker razbije pogostoma kolorit v sestavine. Zanimivo je, kako komponira skupinske slike. Spredaj postavi središčno figuro, nato gradi na obe strani diagonalno nazaj, da se zdi, kakor da bi bili zlepljeni dve paralelni polovici. Svobodnejši je pri pokrajinah brez štafaže, kjer ponekod doseže celo pravo lepoto in nastrojenje. Tak je bil na primer na razstavi »Koledvor«, ki je bil kar nenavadno svež, sočen in vesel. Njegovo delo zadnjih let močno spominja na stare vzore, zlasti na flamske mojstre, predvsem na Brueghela. — Z risbo izraža skoro izključno kmetške motive, ki so pa tako abstraktni in neživljenjski, da puste gledalca mirnega. Vpliv zagrebške »Zemlje« in še drugih sodobnikov potrjujejo že obrazi upodobljenih kmetov. Boljši so linorezi, ki kažejo, da tudi tehnično bolje obvlada to grafično panogo kakor brat.

Delo bratov Vidmarjev se v glavnem izčrpava v iskanju svojske oblike, na škodo poduhovljenja in osebne izrazitosti. Na vsaki svoji razstavi pokažeta bogate plodove neutrudljivega prizadevanja, ki ju pa nikdar ne zadovolji. Vselej se jima pokažeta novi vzori, nezadovoljstvo ju neprestano vodi še naprej v druge smeri. Od cilja pa ostajata zmerom enako oddaljena. Tudi ta prireditev je predstavila umetnika, ki se resno in iskreno trudita, da bi izpovedala svetu, kar je najbolj njunega, pa tega zaradi borbe za obliko doslej še nista mogla izraziti. In vendar je važnejše oziroma sploh edino važno, kaj in kako doživljata. Dovolj močna in dovolj globoka doživetja si bodo že sama našla ustrezen izraz, pa naj bo v tem ali onem slogu, v tej ali oni maniri. Iskanje sodobne oblike samo ne more zadovoljiti ne tvorcev ne gledalcev, ki hočejo od umetnika notranje obogatitve, novih odkritij in pogledov na svet, pri čemer jim je vprašanje oblike postranskega pomena. Usodno je, da dva tako ambiciozna umetnika, kot sta brata Vidmarja, ob vsi neugnani vztrajnosti in doslednem stremljenju le ne spoznata, da njuna naloga ni le v reševanju problema oblike, temveč da gre vselej le za vsebino. Tako pa gledalec z njunih platen le tako poredkoma začuti dih tiste preproste in skromne veličine, ki jo izžareva vsaka umetnina.